

CC ONG

AYUDA AL DESARROLLO

www.ccong.es

ÀFRICA '08

Vivències personals d'un estiu diferent i solidari

Quan a la classe de Ciències Socials presento els diferents continents del planeta Terra, ho faig precedint-los cadascun per un adjectiu. Per exemple, els dic la culta Europa, la blanca Antàrtida, la rica Nordamèrica, la llunyana Oceania, la immensa Àsia, etc. i Àfrica?

La pobra i desmaiada Àfrica és un continent per damunt de tot desconegut per la majoria de la gent. Coneixem que és la part del món on hi ha les guerres més sagnants, fams endèmiques, malalties cròniques, lluites tribals, plagues empobridores i en el seu temps una descolonització interessada. Tot un cúmul de desgràcies sense fi que cauen irremissiblement sobre el continent africà. I el didàctic professor cal que comenci a buscar respostes de per què la majoria de desgràcies mundials insisteixen a castigar els més de 30 milions de kms² de superfície on malviuen la majoria dels seus habitants que mal comptats excedeixen els 885 milions d'ànimes.

Àfrica?. Un continent amb un litoral de línies fines i rectilínies, de costes poc retallades, però la resta ja no és gens homogeni. Al nord, l'aclaparador desert del Sàhara separa la nostra mediterrània i els països àrabs de l'anomenada Àfrica negra o subsahariana. La divisòria de l'equador, amb els paral·lels tròpics, abracen el centre del continent. Un munt de països que es multipliquen en excessos fronterers davant el golf de Guinea. I els estats més amplis en superfície i millors possibilitats de creixement descansen en els conus sud del continent.

Més, no és possible contínuament informar-se detalladament de les desgràcies dels altres, parlar-ne informalment amb els companys i amics i arribar a la fàcil i etèria conclusió que és el propi sistema capitalista, encapçalats pels governs del Primer Món els qui han d'arreglar allò que tan interessadament han explotat fins a l'exhauriment.

Davant d'aital i desproporcionada magnitud del problema la gent es pregunta, potser acomplexadament, què pot fer hom, personalment, per millorar una mica la situació?. És possible col·laborar desinteressadament per tal que el teu granet de sorra ajudi a configurar una extensa platja?. Si les respostes són afirmatives caldrà establir com, de quina manera o més pragmàticament quina zona de quin determinat país i contra quins problemes més punyents pot estar capacitada la nostra CCONG per esmorteir, ni que sigui en petita mesura, la problemàtica plantejada.

CCONG arrelada a St. Sadurní d'Anoia però embrancada de manera irregular i en creixement esponerós en diferents punts de l'estat espanyol, ja fa una desena d'anys que treballa fermament en un seguit de projectes situats principalment a la capital de Burkina Faso, Ouagadougou i també a Mali en una zona força deprimida al sud-est del país amb capitalitat a Hombori i relativament a prop de la frontera amb Níger.

Quan hom es fa voluntari actiu a l'Àfrica i pren la decisió de participar sobre el terreny en un projecte clar, possible i ben definit, traspasa l'ampla tanca del dir al fer. Entra dins una dinàmica marejadora de nous colors, ambients, esperances i per damunt de tot comprova vivencialment que la pobresa no anul·la el somriure ni la dignitat del ser humà.

Com aquell qui no vol, ni ha estat avisat per les autoritats sanitàries corresponents, s'injecta en la vena més gruixuda una rara addicció de conseqüències del tot imprevisibles. Potser una data important a recordar en vida serà el dia que trepitgis per primera vegada l'anomenada Àfrica Negra. Tots els sentits comencen a copsar sensacions desconegudes i aviat sabràs si t'has equivocat en voler substituir et teu avorrit món quotidià per una experiència diferent. O talment te n'adones que tu vols entrar a jugar en una partida on seràs un anònim jugador i les satisfaccions i gratituds seran tan personals i íntimes que difícilment podràs arribar a explicar-les i més encara que els demés entenguin que a voltes coqueteges amb la felicitat.

El primer contacte africà estiuenc'08 és l'aeroport d'Ouagadougou la capital de Burkina Faso i que d'escolars en l'atles universal havíem estudiat com Alto Volta. Aquest mal anomenat aeroport és petit, rònc, fosc, amb obres d'ampliació eternes, tanmateix no té cap mena de semblança amb les àmplies i dissenyades terminals europees on reben els passatgers amb un munt de botigues o "shops", música "chill out" i essències químiques. Allí, els carrets de transport de maletes són escassos i els has de gestionar amb grups de persones que et pressionen i et veus obligat a pagar una petita quantitat de diners si els vols utilitzar. Un munt de desvagats s'ofereixen per portar-te les maletes, possibilitats d'habitacions en nombrosos hotels, lloguer de vehicles o telèfons mòbils i les corresponents targetes. Cal estar amatent doncs és dels pocs llocs on et dóna la sensació que et pot desaparèixer la cartera o alguna bossa enmig del caos ben organitzat. Has entrat en el món del regateig i tant si vols com sinó has de respondre als requeriments interessats. En pocs minuts et tenen atabalat i reconeixes que has canviat de continent i sobretot de cultura.

Entrar en un país desconegut a les fosques dóna sempre una sensació negativa, pessimista. A Ouagadougou veus sense esforçar-t'hi la pobresa en el mateix carrer, gent dormint sobre els destortalats bancs o separats de terra per una esquifida esterilla, cases senzilles sense portes ni finestres i sobretot barraques de tova i canya.

Després d'un llarg viatge arribar a Les Lauriers, residència regentada per monges, és tot un bàlsam de tranquil·litat i silenci. Un lloc aïllat del brogit de la ciutat, al costat mateix d'allò que els vilatans anomenen catedral, o gran església catòlica, feta de totxanes sense campanar altiu. Aquesta residència batejada amb el nom de la classe d'arbres que l'ombregen tot el dia, queda constituïda per un edifici molt senzill, allargat amb l'alçada d'un sol pis i dos passadissos simètrics a banda i banda d'un punt central inexistent. Aquest punt de centralitat, més humana que arquitectònica, el formen dos senzills bancs de fusta mal il·luminats per una bombeta esmorteïda, en els quals sempre hi ha gent asseguda, esperant, xerrant i deixant passar el temps sense pressa.

Les habitacions de la residència són més tristes i fosques que senzilles. Dos llits individuals de matalàs irregular guarnits per una mosquitera bruta i desllanagada que ajuden a restar aprehensió als mosquits; més tot plegat és acceptat com a lloc per a dormir si consideres que una habitació només ha de tenir aquesta funció. Algú ha arribat a comparar aquests dormitoris com la cosa més semblant a uns calabossos.

Un primer matí sense esmorzar i sortida cap al cor comercial de la capital Ouaga. Com a bon contrast iniciàtic entre riquesa i pobresa què millor que entrar en el supermercat Marina Market, el qual no té res a envejar ni amb preus ni amb qualitat a qualsevol altre súper europeu. Repeteixo, el contrast és brutal, a l'exterior força gent pidolant, nens mig vestits i descalços implorant enmig de la brutícia qualsevol cosa per posar-se a la boca. En canvi a dins tot net, higiènic, atractiu, ben col·locat, inflació d'auxiliars-venedors desvagats i guarnits amb una ampla bata vermella. Els carrets, "les charriots", dels nou arribats a terres africanes queden mig buits, només es compra allò imprescindible, molta aigua mineral, líquids diversos i iogurts. La gent té por de passar set perquè la calor a fora comença a preocupar; en canvi a dins l'aire condicionat és tema de comentari per la seva fredor. Talment un altre contrast a considerar.

CARMEN són les sigles d'una proposta molt ferma que fa CCONG a la capital de Burkina. Un edifici circular groguenc que destaca en un barri humil acull una dotzena d'adolescents embarassades i un parell més ja amb els nadons en braços. Crida l'atenció el somriure entristit d'aquestes noies sobre cares que delaten que el seu destí ja està marcat per sempre més. Un instint maternal primerenc forçat per una tradició eminentment masculista que no respecta en cap cas les etapes de la vida femenina. L'única possible solució per a elles passa per formar-se, ni que sigui mínimament, en l'aprenentatge d'un ofici. A CARMEN serà l'únic lloc on podran aprendre'n un. Ser dona i treball va implícit a l'Àfrica. Elles mateixes tiren endavant una senzilla botiga a la part baixa de l'edifici on venen diverses manualitats i pastilles de sabó de diverses mesures, colors i sobretot de molt bon flairar. Entre les parets de CARMEN també hi funciona una escola. Hi ha espai per mitja dotzena d'aules, i en cadascuna d'aquestes s'hi encabeixen una quarantena d'alumnes del barri. Els objectius, programa i mètode d'estudi queden fixats en tres fulls clavats a la mateixa pissarra; tot molt senzill, clar i pragmàtic. Sortosament aquesta gent s'estalvia tot l'exèrcit de pedagogs-funcionaris catalans que no paren de publicar nous currículums miraculosos sobre educació. I el més greu del cas és que alguns polítics se'ls creuen i s'atreveixen a traslladar-los al món real de les aules amb el nefast resultat per tots ja conegut.

HOME KISITO, o guarderia de nens abandonats, és un altre bon exemple del què pot arribar a fer una ONG en un país africà. CCONG porta una mitja dotzena d'anys col·laborant-hi econòmicament i humanament en aquesta institució. Tant de bo totes les bressoles del país fossin com aquesta, perquè la netedat, l'espai, la dedicació, el menjar que reben els nens i nenes no desitjats de ben segur que no es troba enlloc més. Els més petits són col·locats a terra damunt un ampli llençol blanc que fa alhora de matalàs, miren cap amunt disposant de llibertat total de moviments. Tots ells estan força tranquils, sense xumet i no ploren; alguns dormen amb els

braços ben oberts, indiferents de tot el que els rodeja. Les cooperants acabades d'arribar queden extasiades de les cares certament curioses i boniques dels nadons, emeten sons maternals i simpàtics que no alteren la pau dels petits. En canvi les auxiliars que hi treballen quotidianament no fan gaire cas de les voluntàries novingudes i només reaccionen quan se'ls pregunta pel nom d'algun petit anònim.

CARMEN i HOME KISITO són noms que van lligats a realitat, eficiència, solidaritat activa i diària, amb volada pròpia; però no hi ha res més engrescador que iniciar un nou projecte per a CCONG i enguany s'han tingut els primers contactes amb una associació de discapacitats físics anomenada "Reveillez-vous bons citoyens". Tenir impediments físics de mobilitat condiona greument tota la vida, tant a nivell de desplaçaments com a nivell laboral. Si ens trobem en un continent on l'atur és més general que tenir un lloc de treball fix, imagineu-vos les minses possibilitats de feina que podrà tenir una persona discapacitada. Doncs bé, solament hi ha la sortida laboral d'aprendre un ofici i ser autònom amb una tècnica que dominis. Una antiga casa municipal situada en un extrem d'una polsosa i àmplia esplanada, serveix de punt de trobada de més de tres dotzenes d'invàlids amb diferent grau de discapacitat. Aquesta casa és sobretot un punt de referència perquè la mateixa no té cap servei ni atractiu, no hi ha ni electricitat, solament parets escrostonades i brutes de pintades, res més. I si només hi ha això doncs aprofitar-ho al màxim. Caldrà adaptar les diverses habitacions en tallers on es pugui treballar (taller mecànic, perruqueria, manicura, etc.) i a la vegada també com a escola de formació on els professionals més destres vagin ensenyant les tècniques a d'altres companys amb voluntat d'aprendre.

Tres exemples de projectes de CCONG a Ouagadougou. Però abans de sortir de la capital de Burkina, parlem una mica de com és aquesta ciutat i extensivament de moltes altres grans ciutats africanes.

Ouaga, per abreujar l'embolicat nom sencer, és una amplíssima ciutat on no hi ha cap moment de visió plàstica, o sigui, de quietud. Tot és moviment, color, vida, batec continu de la gent que es belluga. Els ulls no paren de captar escenes insòlites impossibles de veure en una urbs europea moderna. Hi predominen els colors foscos, brillants per la força del sol intens i de la pell negra de la gent colrada per la suor crònica del clima tropical. A nivell circulatori hi abunden les bicicletes i motorettes de baixa cilindrada, i la seva quantitat provoca una fumera contaminant greu. En els semàfors i algunes cantonades l'acumulació de dues rodes és tal que et fa imaginar la fotografia d'una cursa de motos de Gran Premi en els últims segons abans de la sortida on tothom dona gas i surt rabent alhora. Les dues rodes cadenades han de compartir espai amb multitud d'altres objectes de variable volum i de velocitat totalment irregular; vells carros, bestiar dispers, camions aturats en els llocs més inversemblants, carcasses de cotxes o automòbils en pana. En les àmplies avingudes sense asfaltar no hi falten els objectes fixos en plena via circulatoria; muntanyes de sorra ja resseca, rases obertes curulles d'aigua bruta o forats inexplicables que la gent rodeja amb tota naturalitat.

La gran ciutat africana és la cosa que s'assembla més a un espectacle total. Hem dit moviment, color, entrebancs; un decorat inimaginable per a qualsevol ment atrevida i sobretot la multitud d'actors que actuen de manera totalment espontània, sense cap assaig, inconscients, però segurs que el seu paper és imprescindible perquè la funció de la vida quotidiana sigui creïble.

Dos cotxes TT conduïts per dos homes de total confiança, Amadou i Osman, ens canvien de país. Deixem una capital, Ouagadougou, per dirigir-nos cap a un món plenament rural, Hombori a Mali. Hombori s'hauria d'entendre com la capital comarcal d'una àmplia comuna formada per més d'una trentena de pobles aïllats i de difícil accés on CCONG hi està apostant bona part dels seus recursos per tal de treure-la de la pobresa més absoluta. El viatge es fa llarg a causa dels patètics camins (no podem dir-ne carreteres), farcits de sotracs i forats que alenteixen la marxa. També els nombrosos controls assenyalats amb tres bidons rovellats i abonyegats enmig de la ruta t'obliguen a aturar-te i haver d'ensenyar la documentació pertinent a uns soldats o guàrdies que només abandonen la cara d'avorrits quan han de segellar el passaport a uns blancs voluntaris. Talment el viatge es pot considerar dur, però la gradació de paisatges verds plenament tropicals amb multitud d'estanys d'aigua brillant conjuntats per camperols en plena feina són precioses postals que et fan oblidar aviat les penúries provocades per la manca d'infraestructures més elementals.

El grup de voluntaris que durant l'estiu ens desplaçarem a la llunyana i depauperada Hombori aconseguirem visitar uns 28 poblats diferents. Arribar a cadascun d'aquests ja era una petita aventura per la manca absoluta de senyalitzacions i de camins on poder transitar els nostres cotxes. Els guies coneixedors de la zona també dubtaven i s'equivocaven per arribar a l'objectiu d'entrar en contacte amb la gent que habitava aquells indrets. La mainada, nens i nenes cridaners per l'alegria de veure'ns, eren els primers en saludar-nos i fer-nos saber que ja érem a prop. Els menys tímids s'agafaven i s'aferraven a les nostres mans i no ens les deixaven en cap moment. Si portàvem algun volum de càrrega aquest era col·locat al cap i transportat en admirable facilitat i equilibri. A pocs metres ja del nucli poblacional eren les persones més grans i responsables les que ens donaven la més senzilla benvinguda amb una forta encaixada de mans. Tot els vilatans sortien a saludar-nos joiosament com si fos el dia més esperat de l'any; en definitiva, una festa espontània i esporàdica de gent senzilla que demostraven el seu agraïment només pel fet d'haver arribat fins allà.

Després de passejar pels mals anomenats carrers, entre cabanes de fang, pedres irregulars, brutícia adaptada al lloc, es buscava el punt ombrós més ampli possible per tal d'asseure'ns tots plegats i començar la reunió popular. No cal dir que els nouvinguts gaudíem dels llocs preferents més còmodes asseguts en cadires malmeses o bé mig estirats damunt d'estores casolanes. Davant nostre els homes més interessats en seguir atentament la traducció simultània del francès a l'idioma indígena propi del lloc que admirablement feien Tontó, Càmara o el jove Ibrahim Meicuba. Les dones totes juntes, separades dels homes i més allunyades del punt central es conformaven en observar i comentar contentes l'esdeveniment. Després d'agrair la seva hospitalitat es passava compte de les tasques fetes fins el

moment i sense solució de continuïtat s'entrava en els demandes i necessitats més urgents que tenia el poblat.

De forma irregular i no exhaustiva podríem dir que entre els diversos nuclis de població de la comuna d'Hombori s'han repartit més de 300 mosquiteres; s'han donat més de 1000 tiquets mèdics per tal que els malalts puguin guarir-se a l'hospital de la capital; s'han revisat latrines ja construïdes i se n'han projectat moltes més per tal de millorar el sanejament higiènic públic; s'han inaugurat 14 embassaments d'aigua gràcies a l'AEC en un projecte que ja porta dos anys executant-se; s'ha endegat un nou projecte de donar, segons la sort, diners a 14 dones del poblat de Garmi per tal que construeixin nous habitatges i que animals i persones tinguin els seus respectius espais. I podríem seguir enumerant accions solidàries diverses. Però la part final de les visites acabaven, invariablement, en dues cues de persones on anaven a apuntar-s'hi els qui tenien problemes de cataractes o bé problemes greus de discapacitat física i sobretot mental. En sortiren dos llistats extensos i segons últimes notícies encoratjadores alguns dels afectats ja han estat intervinguts per un equip medicalitzat enviat a la zona en guarir els ulls del tel blanquinós que impedeix la bona visió.

Si la recepció a l'entrada dels pobles havia estat menys o menys formal, la sortida ja era del tot popular i anàrquica. Tothom volia agrair-nos la nostra curta estada entre ells. Els nens demanant "bobons" o qualsevol altra cosa que portéssim dins les bosses, homes i dones rodejant els cotxes i envoltant-nos per encaixar les mans amb lleu reverència inclosa. Promeses de tornar-hi, propòsits de tirar endavant la feina pendent, somriures sincers i un encongiment dels nostres cors per només saber mostrar que nosaltres posseïm la riquesa material i en canvi ells en tenen una altra que mai entra en crisi.

En fi, la tasca és ingent i desproporcionada als mitjans que té CCONG. L'ambició d'aquesta no només passa en portar ajuda desinteressada i necessària perquè millori ni que sigui mínimament la qualitat de vida dels malians que viuen en aquell indret. També és té consciència que l'única solució per tota la comuna d'Hombori és la d'aconseguir explotar al màxim els enormes recursos naturals que l'envolten; sobretot la captació de turisme conscienciat amb la protecció del medi ambient. I la d'aquella gent que cada cop busquen més fer unes vacances solidàries on compartir el seu temps de lleure en conèixer zones desfavorides, que per ser-ho, no deixen de ser menys boniques que d'altres parts més luxoses i famoses del món.

Cal entendre que viatjar no només és visitar edificis, monuments, museus o parcs d'atraccions temàtics. Segurament Àfrica té pocs d'aquests elements. Però el que sí posseeix és una gent amable, senzilla, riallera, pobra. I si et fa cosa i no vols veure la penúria del continent amarat de pols rogenca, tens encara la possibilitat de mirar cap amunt i notar que et cau a sobre la volta d'un cel blau metal·litzat, amanit amb boires blanques i espesses com cotó fluix.

Xavier Botifoll

